

สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน The Primary Cause and Prevention to the sexual harassment of flight attendants.

ฤทัยวรรณ พิชสิงห์¹, ไกรวุฒิ วัฒนสิน²

Ruthaiwan Puechsingha¹, Kraiwoot Wattanasin²

Received June 29, 2021 & Revise December 24, 2021 & Accepted December 27, 2021

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสาเหตุและสภาพปัญหา ปัจจัยเงื่อนไข และแนวทางการป้องกันของการถูกคุกคามทางเพศ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง คือ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน 10 คน และผู้ควบคุมการบิน 2 คน ผลการศึกษพบว่า สาเหตุและสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการถูกคุกคามทางเพศ คือ 1) ปัญหากระบวนการทำงาน 2) ปัญหาเหยื่อการคุกคามทางเพศ 3) ปัญหาผู้โดยสาร 4) ปัญหาวัฒนธรรม และ 5) ปัญหากฎหมาย และปัจจัยเงื่อนไขในการถูกคุกคามทางเพศ คือ 1) พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่รูปร่างหน้าตาดีและโดดเด่น เครื่องแต่งกายที่รัดรูป รวมถึงการวางตัวของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน 2) เงื่อนไขโอกาสในการกระทำผิด เนื่องจากบางบริษัทสายการบินจะมีบริการแอลกอฮอล์ฟรี ทำให้เกิดการคุกคามทางเพศ และกฎหมายการคุกคามทางเพศของประเทศไทยที่ไม่ร้ายแรงพอ รวมถึงระยะทางในการบิน และสถานที่ที่เป็นทางเดินที่มีลักษณะทางเดินที่แคบ ทำให้หลีกเลี่ยงการตะแคงเนื้อต้องตัวกันได้ยาก และ 3) ผู้กระทำความผิด โดยเกิดจากผู้โดยสารและเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากไม่สามารถควบคุมสัญญาตัญญาณทางเพศ และความผิดปกติทางจิตใจ แนวทางการป้องกันจากการถูกคุกคามทางเพศ ได้แก่ 1) ส่วนบุคคล โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต้องระมัดระวังตัวก่อนเบื้องต้น 2) ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการดำเนินงาน เนื่องจากบริษัทสายการบินเป็นผู้ให้บริการ จึงไม่กล้าที่จะดำเนินการกับผู้ให้บริการมากนัก เพราะกลัวเสื่อมหรือทำลายภาพลักษณ์อันดีของบริษัทสายการบิน

คำสำคัญ : สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกัน การคุกคามทางเพศ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

¹สังกัด ภาษาไทยอังกฤษ

E-mail : Ruthaiwan1995@gmail.com

Abstract

This study is The Primary Cause and Prevention to the sexual harassment of flight attendants. The purpose is for investigate the causes and conditions that affect to the sexual harassment of flight attendants. and prevention of sexual abuse by flight attendants. This study is a qualitative research with in-depth interviews by consisted of 10 female flight attendants and 2 men pilots. The study found that: The first cause of sexual harassment problems of flight attendants is 1) Process issue of work 2) Victims of sexual harassment 3) Airline passenger's problems 4) Cultural problems and 5) Legal issue and the condition of sexual harassment of flight attendants is 1) Flight attendants is beauty and attractive personal appearance, The uniform airlines have uniform that fit with their cabin crew and the position of the flight attendants. 2) Airlines offer unlimited alcohols drinks on-board, Thailand's sexual harassment laws that are not serious including the flight distance and the corridor is limited cause sexual harassment. Prevention of sexual harassment is 1) flight attendants study and operate the airline's standard and policy strictly to prepare in an unexpected incident 2) the airline company is the service. Therefore, The airline company didn't take active with the passengers because fear of deteriorating or destroying the good image of the airline company. In cases that the culprit is an airline employee, he or she will be get appropriate penalties until fire.

Keywords : the primary cause and prevention, sexual harassment, flight attendants.

บทนำ

การคุกคามทางเพศ เป็นปัญหาอาชญากรรมร้ายแรงประเภทหนึ่ง เนื่องจากเป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงการไม่ให้เกียรติและยังเป็นการลดคุณค่าของผู้ที่ถูกกระทำ โดยฝ่ายที่ถูกกระทำ ทั้งนี้เป็นการกระทำที่ทำให้บุคคลที่ถูกกระทำเกิดผลกระทบตอ่ปัจจัยภายใน อาทิ รู้สึกอึดอัด เวียนหัว เครียดหรือวิตกกังวล จนไม่สามารถกลับไปใช้ชีวิตอย่างเดิมได้ปกติ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อปัจจัยภายนอกทำให้เกิดความเสียหายได้อีกหลายด้าน เช่น หากในองค์กร หัวหน้าเพื่อนร่วมงานหรือลูกน้องมีการคุกคามทางเพศหรือการถูกคุกคามทางเพศจากการทำงานจะส่งผลถึงภาพลักษณ์ที่ไม่ดีต่อองค์กร จนนำไปสู่การสูญเสียประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ทั้งนี้เกิดขึ้นมาจากการให้ความสำคัญกับเพศชายของสังคมไทยในอดีต เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีบทบาทหน้าที่ของตนเองที่แตกต่างกันออกไป เพศชายจะถูกกำหนดให้เป็นช้างเท้าหน้าในทุกเรื่อง การมีโอกาสได้รับการศึกษาจนถึงระดับสูง การเป็นหัวหน้า

ครอบครัว การเป็นคนหาเลี้ยงครอบครัว จนเกิดเป็นวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่ขึ้น ซึ่งวัฒนธรรมชายเป็นใหญ่จึงเป็นสาเหตุหลักของปัญหาการคุกคามทางเพศ

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปิดโอกาสยกระดับสถานภาพให้เพศหญิงมากขึ้น ทำให้เพศหญิงสามารถทำงานหาเลี้ยงครอบครัวและมีการศึกษาอย่างเท่าเทียมกับเพศชาย เริ่มมีการเรียกร้องสิทธิให้มีความเสมอภาคเท่าเทียมเพศชาย รวมถึงการรณรงค์เรื่องการถูกคุกคามทางเพศ อาทิ การใช้แฮชแท็ก #MeToo เป็นโครงการการเรียกร้องของผู้หญิงที่เคยถูกคุกคามทางเพศให้ออกมาปกป้องสิทธิของตนเอง จึงทำให้เห็นว่าการถูกคุกคามทางเพศของเพศหญิงไม่ได้ลดน้อยลงเลย โดยปัญหาการถูกคุกคามทางเพศส่วนใหญ่เกิดจากเพศหญิงที่มีความใกล้ชิดกับผู้อื่นอยู่เสมอ เช่น การประกอบอาชีพการให้บริการ เนื่องจากต้องอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้รับบริการทำให้เกิดการถูกคุกคามทางเพศโดยไม่ทันระวัง โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินจึงเป็นอีกประเภทหนึ่งที่ผู้หญิงจำนวนมากเฝ้าฝันว่าจะเป็น และเป็นอาชีพการให้บริการที่ต้องใกล้ชิดกับผู้รับบริการหรือผู้โดยสาร เนื่องจากลักษณะงานอยู่ในพื้นที่ที่จำกัดในยานพาหนะจึงเสี่ยงที่โดนตัวกันได้ง่าย จนทำให้เกิดการถูกคุกคามทางเพศเกิดขึ้น

อนุกุล มโนชัย และคณะ(2559)วิจัยรุ่นที่ขอความแปลกใหม่ ความตื่นเต้นท้าทาย ได้รับการตอบสนอง ด้วยประสบการณ์และวัยวุฒิที่ยังน้อย จึงมีโอกาสสูงที่วัยรุ่นจะตกเป็นเหยื่อการถูกรังแกทางเพศจากผู้คนที่มิอุปนิสัยหลากหลายและเจตนาร้าย มาฉวยโอกาสทุกขณะ ในด้านของผู้หญิงที่ตกเป็นเหยื่อทางเพศนั้นมีเป็นสิ่งที่ยังคงมีอยู่ในสังคมที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น แต่การดูแลช่วยเหลือ การป้องกันยังไม่สามารถป้องกันไม่ให้เกิดภัยดังกล่าวได้ โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น เด็กนักเรียนที่กำลังเป็นวัยรุ่นนั้นมีความเสี่ยงเนื่องด้วยเด็กในวัยนี้ยังขาดความรู้และประสบการณ์ และวัยนี้ก็มีความอยากรู้อยากลอง ประกอบกับเป็นช่วงพัฒนาการตามวัยที่วัยรุ่นมีความสนใจ และสนุกเพลิดเพลินกับความเร้าใจของเว็บไซต์ในพื้นที่เสมือนจริง ดังนั้นจึงมีวัยรุ่นเป็นจำนวนมากที่เข้าสู่พื้นที่เสมือนจริง และขาดความระมัดระวังจนมีโอกาสถูกคุกคามทางเพศจากการทบทวนผลวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า สภาพปัญหาการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน และแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ไม่เป็นหลักชัดเจนเท่าที่ควรจึงได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพื่อได้ทราบถึงสภาพปัญหาและสาเหตุของการถูกคุกคามทางเพศ เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการถูกคุกคามทางเพศ รวมถึงแนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เพื่อเป็นแนวทางต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่องค์กร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุและสภาพปัญหาของการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยเงื่อนไขในการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน
3. เพื่อศึกษาถึงแนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

การทบทวนวรรณกรรม

การคุกคามทางเพศ มีการให้คำจำกัดความ ดังนี้ ชูดาปณี ชิบายามา (2548) Shibayama C. (2005) ได้ให้คำจำกัดความของการคุกคามทางเพศว่า เป็นปัญหาความรุนแรงประเภทหนึ่ง ซึ่งนับวันจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นและทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่สาธารณชนยังไม่เข้าใจถึงปัญหานี้มากนักและมองว่าการคุกคามทางเพศเป็นปัญหาส่วนตัวไม่ใช่ปัญหาของสังคม โดยการคุกคามทางเพศมีโอกาสส่งผลกระทบต่อสุขภาพ และอารมณ์ ทำให้เกิดความตึงเครียด ปวดหัว วิดกกังวล และคลื่นไส้อาเจียน โดยมีลักษณะลักษณะพฤติกรรมของการคุกคามทางเพศ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ 1) การคุกคามทางเพศทางคำพูด ได้แก่ การวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับรูปร่างหน้าตา การแต่งกายที่สื่อในทางลามก การเล่าเรื่องตลกลามก เรื่องสองแง่สองง่าม การตามจับ เกี้ยวพาราสี ตามตื้อ ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าอีกฝ่ายไม่ชอบ การพูดจาแทะโลม และการใช้คำพูดเพื่อกระตุ้นอารมณ์เพศ เป็นต้น 2) การคุกคามทางเพศทางร่างกาย ได้แก่ การแตะต้องเนื้อตัวที่ไม่พึงประสงค์ การกระทำอนาจาร การขอมือเพศสัมพันธ์ การบังคับให้มีเพศสัมพันธ์ และการข่มขืน เป็นต้น เพราะฉะนั้นการคุกคามทางเพศ คือการที่ผู้ถูกกระทำถูกกล่าวหาหรือทางร่างกายการกระทำที่ไม่พึงประสงค์ ทำให้เกิดความเครียด ความรำคาญ หรืออาการต่าง ๆ ที่ทำให้รู้สึกลำบากใจ ปัญหาการคุกคามทางเพศ เป็นปัญหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์เชิงอำนาจเป็นการใช้อำนาจที่อยู่เหนือกว่ากระทำกับผู้มีอำนาจน้อยกว่า เช่น ผู้ใหญ่ทำกับเด็ก หัวหน้าทำกับลูกน้อง เป็นต้น ผลที่ตามมาทำให้ผู้ถูกกระทำ อับอายไม่กล้าบอกไม่กล้าแจ้งความ กลัวเสียชื่อเสียง กลัวไม่ได้รับความเป็นธรรม

โดยการคุกคามมักจะเกิดขึ้นกับเพศหญิงที่มีอำนาจน้อยหรือไม่ทันระมัดระวังตัว เช่น ตอนปฏิบัติหน้าที่จากการทำงาน โดยเฉพาะพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ทั้งนี้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินถือเป็นอาชีพที่มีการแข่งขันที่สูงจากสมัครการรับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินบริษัทสายการบินไทย ประจำปี 2560 จำนวน 214 อัตรา โดยมีผู้สนใจเข้ารับเลือกทั้งหมด 2,003 อัตรา จากตัวเลขที่เห็นแสดงให้เห็นว่าอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมอย่างมาก (ขวัญชนก อยู่สำราญ, 2560) (Yoosamran K. 2017) โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน คือ บุคคลที่ทำหน้าที่ให้บริการและรักษาความปลอดภัยต่าง ๆ เพื่อส่งผู้โดยสารให้ไปถึงปลายทาง รวมถึงการอำนวยความสะดวกแก่ผู้โดยสารบนเครื่องบิน เนื่องจากเป็นอาชีพที่ดูแลผู้โดยสารเยอะ จึงทำให้เกิดความประมาท จึงถือว่าเป็นอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงในการทำงานเช่นกัน หน้าที่ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน คือ การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่จะทำให้ผู้โดยสารเกิดความสบายก็เป็นสิ่งจำเป็น และหน้าที่ความรับผิดชอบที่ควรกระทำสิทธิสามารถดำเนินการได้ เพื่อความปลอดภัยของผู้โดยสาร มีทั้งการคัดกรองผู้โดยสาร อาทิ ผู้โดยสารมีอาการเมาเมามากที่พนักงานไม่สามารถควบคุมได้อยู่ ก็สามารถเชิญลงจากเครื่องบินได้ เนื่องจากผู้โดยสารคนดังกล่าวอาจลุกขึ้นมาทำสิ่งที่เป็นผลร้ายต่อผู้โดยสารท่านอื่น เช่น ลุกขึ้นไปเปิดประตู ขณะเครื่องบินอยู่ หรือลุกขึ้นไปลงลามผู้โดยสารคนอื่น นอกจากนี้เมื่อเจอผู้โดยสารใช้สารเสพติดหรือทำผิดกฎที่ร้ายแรงก็สามารถเชิญลงได้เช่นกัน และในกรณีที่

เกิดการคุกคามทางเพศเกิดขึ้น พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินสามารถใช้กุญแจที่มีการเตรียมไว้บนเครื่องจัดการผู้โดยสารได้ตามคำสั่งของผู้ควบคุมการบิน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การทำวิจัยเรื่อง “สภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน” เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัย ความเสี่ยง และแนวทางการแก้ปัญหาต่อการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

2. ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงมาจากบริษัทสายการบินต่าง ๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน และผู้ควบคุมการบินจำนวน 2 คน โดยแบ่งบริษัทสายการบินโดยสารถออกเป็น 2 ระดับ ประกอบด้วย 1. สายการบินระดับพรีเมียม (Premium Airlines) 2. สายการบินต้นทุนต่ำ (Low-Cost Airlines)

โดยผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนพฤษภาคม – เดือนกรกฎาคม 2564

วิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้ 1) พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน 2) ผู้ควบคุมการบิน โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นแบบเจาะจง จำนวน 12 คน ได้แก่ 1) พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำนวน 5 คน 2) ผู้ควบคุมการบิน จำนวน 2 คน

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดความสำคัญ จัดกลุ่มเนื้อหา รวมถึงการวิเคราะห์จำแนก สรุปประเด็นสำคัญสภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อแรก พบว่าสาเหตุและสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ปัญหาด้านกระบวนการทำงานของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน จำเป็นต้องมีการบริการอาหารและเครื่องดื่มต่าง ๆ รวมถึงเครื่องดื่มที่

มีแอลกอฮอล์ เพราะความมึนเมาและขาดสติ นอกจากนี้เครื่องบินเป็นสถานที่ที่มีทางเดินที่แคบ ทำให้อีกทั้งระยะทางที่ใช้เวลาเดินทางที่ไกล ทำให้ผู้โดยสารมีโอกาสเสี่ยงถึงช่องโอกาสในการคุกคามทางเพศ 2) ปัญหาจากเหยื่อการคุกคามทางเพศ พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่มีความโดดเด่นหรือเป็นพรีเซนเตอร์ของบริษัทสายการบิน รวมถึงการแต่งกายในชุดเครื่องแบบของบริษัทสายการบิน มีเครื่องแบบที่สั้นมากเกินไป และลักษณะการวางตัว เนื่องจากการบริการในฐานะผู้ให้บริการ มีโอกาสทำให้ผู้โดยสารคิดว่าพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีท่าที่เชื่อเชิญ 3) ปัญหาจากผู้โดยสาร ผู้โดยสารเพศชายไม่สามารถควบคุมสัญชาตญาณทางเพศ มีโอกาสเกิดการคุกคามทางเพศ 4) ปัญหาด้านวัฒนธรรม การปลูกฝังแนวความคิดชายเป็นใหญ่ และวัฒนธรรมที่แตกต่างระหว่างผู้โดยสารหรือเพื่อนร่วมงานชาวต่างชาติ และพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เป็นคนไทย ทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินรู้สึกถูกคุกคามทางเพศ 5)ปัญหาด้านกฎหมาย กฎหมายการคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีบทลงโทษที่เบาเกินไปและใช้เวลาดำเนินการตามกฎหมายที่นาน จึงไม่คุ้มค่าที่จะดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดในการคุกคามทางเพศบนเครื่องบิน

วัตถุประสงค์ข้อที่สอง พบว่าส่งผลให้เกิดการกระทำกับพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ถูกคุกคามทางเพศ ส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานที่รูปร่างหน้าตาดีและโดดเด่น รวมถึงเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะรัดรูป และการลักษณะการวางตัวของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ต่อมาเงื่อนไขโอกาสในการกระทำผิด ได้แก่ กระบวนการในการทำงาน มีการบริการแอลกอฮอล์ฟรีตลอดเวลาที่อยู่บนเครื่องทำให้แอลกอฮอล์อาจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการคุกคามทางเพศ อีกทั้งกฎหมายการคุกคามทางเพศของประเทศไทยที่ไม่ร้ายแรงพอ รวมถึงระยะทางในการบิน เนื่องจากระยะทางที่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง และสถานที่ที่เป็นทางเดินที่มีลักษณะทางเดินที่แคบ และผู้กระทำความผิด เกิดได้จากผู้โดยสารและเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากเพศชายไม่สามารถควบคุมสัญชาตญาณทางเพศ และแนวความคิดทฤษฎีชายเป็นใหญ่ ที่มองว่าเพศหญิงเป็นเพศที่อ่อนแอ และเป็นผู้ได้บังคับบัญชา ทำให้เพศชายที่เป็นผู้มีอำนาจสามารถกระทำการคุกคามทางเพศกับเพศหญิงได้ รวมถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง เช่น ชาวต่างชาติจะมีการทักทายด้วยการจับมือ หอมแก้ม หรือจูบปาก แต่ด้วยวัฒนธรรมของประเทศไทย จึงมองว่าเรื่องนี้เป็นารคุกคามทางเพศ

วัตถุประสงค์ข้อที่สาม พบว่าแนวทางการป้องกันจากการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลทางเอกสารและจากการลงพื้นที่ภาคสนามเก็บข้อมูล สามารถกำหนดได้ทั้งสิ้น 2 ด้าน คือ แนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศส่วนบุคคล และแนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศด้านการบริหารจัดการ ดังนี้ 1) แนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศส่วนบุคคล โดยพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินต้องระมัดระวังตัวก่อนเบื้องต้น เนื่องจากไม่รู้ว่ใคร ผู้โดยสาร หรือเพื่อนร่วมงานที่จะมากระทำคุกคามทางเพศ จึงจำเป็นต้องสังเกต สอดส่อง และระมัดระวังบุคคลที่ต้องสงสัย 2) แนวทางการป้องกันการคุกคามทางเพศด้านการบริหารจัดการ ซึ่งอาจมีข้อจำกัดในการดำเนินงานเนื่องจากบริษัทสายการบิน

เป็นผู้ให้บริการ จึงไม่กล้าที่จะดำเนินการกับผู้ให้บริการมากนัก เพราะกลัวเสื่อมหรือทำลายภาพลักษณ์อันดีของบริษัทสายการบิน โดยควรมีการจัดการ ดังต่อไปนี้ (1) ควรมีการแก้ไขกฎหมาย หรือควรถูกกำหนดหลักเกณฑ์ในการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้ชัดเจนมากกว่านี้ (2) การปรับแก้ไขนโยบายของบริษัทสายการบินเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศ (3) หน่วยงานที่รับผิดชอบหลักควรมีแนวทางหรือนโยบายในการกำกับ หรือควบคุมการคุกคามทางเพศให้ชัดเจน และมีการถ่ายทอดแนวทางรวมถึงนโยบายให้ครอบคลุมทุกระดับ (4) การส่งเสริมด้านบุคลากร ในด้านการพัฒนาความรู้ หรือทักษะในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการถูกคุกคามทางเพศอยู่เสมอ (5) การกำหนดและควบคุมปริมาณแอลกอฮอล์ที่ผู้โดยสารดื่มไว้อย่างชัดเจน ควรตรวจสอบหรือจดบันทึกการสั่งแอลกอฮอล์ของผู้โดยสารแต่ละที่นั่ง เพื่อเป็นการกำหนดขอบเขตแอลกอฮอล์ของผู้โดยสาร และ (6) พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีสิทธิ์ใส่เครื่องแต่งกายที่เป็นเครื่องแบบของบริษัทสายการบินในรูปแบบกางเกงขายาว โดยเป็นการแต่งกายที่ทะมัดทะแมงและไม่รัดรูปจนเกินไป เพื่อป้องกันการถูกคุกคามทางเพศบนเครื่องบิน

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1. สาเหตุและสภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินพบว่า ปัญหาการคุกคามทางเพศ สอดคล้องกับ สุสัณหา ยิ้มแย้ม (2554) (Yimyam S. (2011) พบว่า การถูกคุกคามทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัวสตรีในสถานประกอบการมักมีปัจจัยเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากการดื่มแอลกอฮอล์ นอกจากนี้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเป็นอาชีพที่จำเป็นต้องมีรูปร่างและหน้าตาที่ดี รวมถึงการแต่งกายในชุดเครื่องแบบของบริษัทสายการบิน รวมถึงลักษณะการวางตัวของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน และวัฒนธรรมที่แตกต่างของคนไทยและชาวต่างชาติจึงทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินคนไทยรู้สึกเหมือนโดนคุกคามทางเพศ ซึ่งสอดคล้องกับซุคาปณี ชิบายามา (2548:102) (Shibayama C., (2005) พบว่า ความแตกต่างทางวัฒนธรรม เป็นหนึ่งในสาเหตุการคุกคามทางเพศได้ หากเป็นบริษัทสายการบินต่างชาติจะให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพการทำงานเป็นหลัก แต่บริษัทสายการบินเอเชีย มักจะให้ความสำคัญกับรูปร่างหน้าตา โดยวัฒนธรรมของประเทศไทยยังไม่ก้าวเรื่องการนำผู้หญิงมาเป็นจุดขายของสินค้าและบริการ ซึ่งทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เป็นผู้หญิงตกเป็นเป้าหมายในการคุกคามทางเพศ และการแบ่งแยกบทบาทหน้าที่ระหว่างเพศชายและเพศหญิง ส่งผลมาถึงความคิดแบบชายเป็นใหญ่อย่างไม่รู้ตัว โดยมีการปลูกฝังแนวความคิดชายเป็นใหญ่มา ทำให้ผู้ชายรู้สึกว่าตนเป็นใหญ่เหนือเพศตรงข้าม กดขี่ และแสดงออกด้วยความรุนแรง จนเกิดมาถึงระบบการทำงานที่ผู้ชายมองว่า ถ้าตนมีอำนาจมากกว่าก็สามารถใช้อำนาจจัดการกับผู้หญิงที่มีตำแหน่งงานน้อยกว่าหรือผู้หญิงที่อยู่ภายใต้บังคับบัญชาของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับทิพย์วรรณ แซ่ปึง (2552) (Saepung T. (2009) พบว่า การคุกคามทางเพศเกิดจากความไม่เท่าเทียมกันทางเพศระหว่างเพศชายและเพศหญิง โดยกฎหมายการ

คุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินมีบทลงโทษที่เบาเกินไปและใช้เวลาดำเนินการตามกฎหมายที่นาน จึงไม่คุ้มค่าที่จะดำเนินการตามกฎหมายกับผู้กระทำความผิดในการคุกคามทางเพศบนเครื่องบิน ซึ่งสอดคล้องกับสุริศา นิยมรัตน์ (2561) Niyomrattana S.(2018) พบว่า กฎหมายการคุกคามทางเพศมีบทลงโทษที่เบาเกินไป ควรปรับปรุงอัตราการลงโทษโดยเพิ่มอัตราโทษให้มีความเหมาะสม

2. ปัจจัยเงื่อนไขในการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

1) พนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน

จากการวิเคราะห์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่ถูกคุกคามทางเพศส่วนใหญ่จะเป็นพนักงานที่รูปร่างหน้าตาดีและโดดเด่น รวมถึงการแต่งกาย และเนื่องจากเป็นลักษณะงานที่เป็นการบริการ ต้องพูดคุยสื่อสารกับผู้โดยสารและมีการบริการที่ใกล้ชิด ซึ่งสอดคล้องกับ ศุภมาส เพชรพรหม (2550) Petchprom S. (2007) พบว่า การประกอบอาชีพพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน เป็นอาชีพที่ค่าตอบแทนสูงและสวัสดิการที่ดี โดยเงื่อนไขของการประกอบอาชีพนี้จึงจำเป็นต้องมีภาพลักษณ์ที่ดี โดยทั้งหน้าตา การแต่งกาย และลักษณะการวางตัวที่ดี

2) เงื่อนไขโอกาสในการกระทำผิด

จากการวิเคราะห์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่ตรงกันในด้านการบริการแอลกอฮอล์บนเครื่องบิน คือ ปัจจัยเงื่อนไขในการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินที่เกิดการคุกคามทางเพศบนเครื่องบินมากที่สุด อีกทั้งกฎหมายการคุกคามทางเพศของประเทศไทยที่ไม่ร้ายแรงพอ รวมถึงระยะทางในการบิน เนื่องจากระยะทางที่ต้องใช้เวลาในการเดินทาง และสถานที่ที่เป็นทางเดินที่มีลักษณะทางเดินที่แคบ ผู้กระทำความผิดสามารถหาช่องโอกาสในการกระทำผิดจากตรงนี้ ซึ่งสอดคล้องกับนันทยา สวัสดิ์วิชัยโสภิต (2563) Sawatwichaisopit N. (2020) พบว่า การดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ ระยะทางและสถานที่ทำให้สามารถตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมได้

3) ผู้กระทำความผิด

จากการวิเคราะห์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญพบว่า พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินส่วนใหญ่มองว่าการกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศเกิดขึ้นจากตัวผู้โดยสาร เพื่อนร่วมงานหรือผู้กระทำความผิด โดยเป็นสัญชาตญาณดิบของเพศชาย รวมถึงแนวความคิดทฤษฎีชายเป็นใหญ่ และวัฒนธรรมที่แตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับสุวรรณา พูลเพชร (2554) Suwanna Poonphet (2011) พบว่า ในสถานที่ทำงานผู้ที่ตำแหน่งที่ใหญ่กว่าและเป็นเพศชายจะกระทำความผิดเกี่ยวกับการคุกคามทางเพศกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพศหญิง

3. แนวทางการป้องกันจากการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งสอดคล้องกับ Kweillin T. Lucas (2021)

พบว่าปัจจัยที่ทำให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเพศหญิงถูกคุกคามทางเพศ เนื่องจากกายภาพของความเป็นเพศหญิงและสังคมของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน รวมถึงการพูดคุยระหว่างผู้โดยสารและพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินอีกด้วย จึงจำเป็นที่พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินหญิงต้องมีแนวทางการป้องกันตนเองจากผู้โดยสารและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงผู้ควบคุมการบิน และสอดคล้องกับ Bialowolska D., et al (2020) พบว่า การคุกคามทางเพศยังขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เมื่อการรับรู้และการทำความเข้าใจแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้วิธีการจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นแตกต่างกันอีกด้วย

2) ด้านช่องโอกาสในการกระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ Lilia M. Cortina and Jennifer L. Berdahl (2008) พบว่า ควรจะวิธีการต่อการกับการล่วงละทางเพศในที่ทำงานและศึกษาวิธีการคุกคามทางเพศใหม่ๆ ที่มีการพัฒนามากขึ้นจากยุคโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งเน้นไปที่เพศหญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศชาย เพื่อลดช่องว่างของกฎหมาย

3) ด้านผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฏพงค์ เพื้อขุนทด (2562) Fukunthod N. (2019) พบว่า แนวทางการป้องกันและแก้ไขที่มีอยู่อาจยังไม่เพียงพอและอาจยังไม่เหมาะสมเพราะบังคับใช้มานานมาก และในปัจจุบันรูปแบบและลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ อาจเป็นในลักษณะที่มีความทันสมัยมากขึ้นตามเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

องค์ความรู้จากงานวิจัยเรื่องสภาพปัญหาและแนวทางการป้องกันการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน แนวทางการป้องกันจากการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1) ด้านพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินการคุกคามทางเพศยังขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไป เมื่อการรับรู้และการทำความเข้าใจแตกต่างกันออกไป ส่งผลให้วิธีการจัดการกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นแตกต่างกันอีกด้วย 2) ด้านช่องโอกาสในการกระทำความผิดควรจะวิธีการต่อการกับการล่วงละทางเพศในที่ทำงานและศึกษาวิธีการคุกคามทางเพศใหม่ๆ ที่มีการพัฒนามากขึ้นจากยุคโลกาภิวัตน์ โดยมุ่งเน้นไปที่เพศหญิงที่ถูกล่วงละเมิดทางเพศชาย เพื่อลดช่องว่างของกฎหมาย 3) ด้านผู้กระทำความผิดแนวทางการป้องกันและแก้ไขที่มีอยู่อาจยังไม่เพียงพอและอาจยังไม่เหมาะสมเพราะบังคับใช้มานานมาก และในปัจจุบันรูปแบบและลักษณะการกระทำความผิดเกี่ยวกับการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศ อาจเป็นในลักษณะที่มีความทันสมัยมากขึ้นตามเทคโนโลยีในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

1. การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านการบริหารจัดการบริษัทสายการบิน

จากผลการวิจัยที่พบว่า บริษัทสายการบินมีการฝึกอบรมการเตรียมรับมือและการหลีกเลี่ยงการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน ซึ่งเป็นการฝึกให้พนักงานต้อนรับบนเครื่องบินเตรียมระมัดระวังตัวก่อนเบื้องต้น เนื่องจากไม่รู้ว่ามีใคร ผู้โดยสาร หรือเพื่อนร่วมงาน แต่ทั้งนี้ทางบริษัทสายการบินก็ไม่ได้มีมาตรการหรือวิธีการรับมืออย่างจริงจัง เมื่อเกิดเหตุการณ์การคุกคามทางเพศ

2. การแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องด้านกฎหมาย

จากผลการวิจัยที่พบว่า ควรมีการแก้ไขกฎหมาย หรือควรกำหนดหลักเกณฑ์ในการถูกคุกคามทางเพศของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบินให้ชัดเจนมากกว่า เพื่อเป็นประโยชน์ต่อองค์กรที่เกี่ยวข้องกับท่าอากาศยาน เพราะกิจการของท่าอากาศยานเป็นกิจการที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความสะดวกสบายของผู้ใช้บริการ การดำเนินงานจึงต้องมีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของนานาชาติประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก อยู่สำราญ, (2560). ชีวิตการทำงานและการจัดการร่างกายของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน (แอร์โฮเตส). นครปฐม, มหาวิทยาลัยศิลปกร
- คไอลิน ที. ลูคัส, (2564). การตกเป็นเหยื่อทางเพศบนเครื่องบินในยุค #METOO: การวิเคราะห์เนื้อหาของรายงานสื่อ. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <https://link.springer.com/article/10.1007/s12103-020-09587-5>.
- ณภัคพงศ์ เพ็ญชนทด, (2562). การนำนโยบายด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศในที่ทำงานไปปฏิบัติ กรณีศึกษาของส่งเสริมความเสมอภาคระหว่างเพศ กรมกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <http://www3.ru.ac.th/mpaabstract/index.php/abstractData/viewIndex/201>.
- ชุตาปณี ชิบายามา, (2548). ประสบการณ์การถูกคุกคามทางเพศจากการทำงาน :กรณีศึกษาลูกเรือของบริษัทการบินไทย จำกัด (มหาชน). ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร, กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- โดโรที วีสซิก บิอาโลวาซากา, ปีเตอร์ บิอาโลวาซากา, ไอรีน่า โมดูโววิช และไอลีน เมค นีลี, (2563). การทำงาน, เพศ และการล่วงละเมิดทางเพศของการเดินทางเชิงพาณิชย์ : การศึกษาส่วนความเป็นอยู่ของพนักงานต้อนรับบนเครื่องบิน. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24721840.2020.1796>
- ทิพย์วรรณ แซ่ป้ง, (2552). พฤติกรรมการคุกคามทางเพศในสถานที่ทำงาน : กรณีศึกษาพยาบาล

โรงพยาบาลสุ

ราชภัฏธานี. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <http://doc2.clib.psu.ac.th/public13/thises/313123.pdf>

นันทิยา สวัสดิ์วิชัยโสภิต, (2563). การตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมในสถานศึกษากรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก http://www.agi.nu.ac.th/nred/Document/is-PDF/2563/geo_2563012_FullPaper.pdf

ลิลินา เอ็ม คอนทิน่า และเจนนิเฟอร์ แอล เบอร์ดาห์ล, (2551). การล่วงละเมิดทางเพศในองค์กร : การทบทวน

วิจัยในทศวรรษ. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <https://www.researchgate.net>

ศุภมาส เพชรพรหม, (2550). “แอร์โฮเตส”: กระบวนการเข้าสู่อาชีพ การดำเนินชีวิตการทำงานและการจัดการอารมณ์ (Emotion work). วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมนุษยวิทยามหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สุวรรณา พูลเพชร, (2554). การล่วงละเมิดทางเพศในหน่วยงานราชการไทย: ปัญหาและนโยบายในการป้องกันและแก้ไข. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <http://www.ocsc.go.th/download>

สุริศา นิยมรัตน์, (2561). ความผิดทางอาญา: กรณีการคุกคามทางเพศ. สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/lawjournal/article/view/160174>

สุสัณหา ยิ้มแย้ม, (2554). การถูกละเมิดทางเพศ และความรุนแรงในครอบครัวสตรีในสถานประกอบการ.

สืบค้น 1 กรกฎาคม, 2564, จาก <https://tcithaijo.org/index.php/TJONC/article/view/2667j>

Manochai A. et al (2016). Degree of Sexual Harassment Against Female Adolescents in Virtual Space Interaction, *KKU Res Journal (GS)* 12 (1), 113-124

Translated Thai References

Chudapanee, S. (2005). Experiences of Harassment at Work : A Case Study of The Thai Airways International's Crews. Bangkok: Thammasat University. (in Thai)

Dorota Weziak-Bialowolska, Piotr Bialowolski, Irina Mordukhovich, and Eileen

Kwanchanok, Y. (2017). Working life and body management of flight attendants (Air hostess).

(Bachelor of Arts thesis), Silpakorn University. (in Thai)

Kweillin, T. Lucas. (2021). In-Flight Sexual Victimization in the #METOO Era: A Content Analysis of Media Reports. Retrieved 1 July, 2021, from <https://link.springer.com/article/10.1007/s12103-020-09587-5>

- Lilia, M. Cortina and Jennifer L. Berdahl. (2008). Sexual Harassment in Organization: A Decade of Research in Review. Retrieved 1 July, 2021, from <https://www.researchgate.net>
- McNeely. (2020). Work, Gender, and Sexual Harassment on the Frontlines of Commercial Travel : A Coss-Sectional Study of Flight Crew Well-Being. Retrieved 1 July, 2021, from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/24721840.2020.1796>
- Naphakphong, F. (2019). Implementation of policies on prevention and resolution of harassment or sexual harassment in the workplace. Case study of the Division of Gender Equality Promotion Department of Women's Affairs and Family Institute. Retrieved 1 July, 2021, from <http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/index.php/abstractData/viewIndex/201>. (in Thai)
- Nantiya, S. (2020). Victim of crime in educational institutions. Case study: Naresuan University. Retrieved 1 July, 2021, from http://www.agi.nu.ac.th/nred/Document/is-PDF/2563/geo_2563_012_FullPaper.pdf. (in Thai)
- Supamas, P. (2007). “Air hostess” : the process of entering a career. Life, Work and Emotion Work. Thesis, Bangkok: Thammasat University. (in Thai)
- Suwanna, P. (2011). Sexual harassment in Thai government agencies: problems and policies to prevent and resolve. Retrieved 1 July, 2021, from <http://www.ocsc.go.th/download>. (in Thai)
- Surisa, N. (2018). Criminal offenses: The case of sexual harassment. Retrieved 1 July, 2021, from <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/lawjournal/article/view/160174>. (in Thai)
- Susanha, Y. (2011). Sexual abuse. and domestic violence for women in the workplace. Retrieved 1 July, 2021, from <https://tcithaijo.org/index.php/TJONC/article/view/2667j>. (in Thai)
- Tippawan, S. (2009). Sexual Harassment Behavior at Workplace: A Case Study of Nurse in Suratthani Hospital. Retrieved 1 July, 2021, from <http://doc2.clib.psu.ac.th/public13/thises/313123.pdf>. (in Thai)

